

træ- og stenbygninger, som skulle være samtidige med de to ældre kirker. I det 11. århundrede opførtes et anseeligt stenhus med trappetårn samt tilhørende økonomibygninger af træ. 4. En almindelig verdslig bebyggelse fra samme tidsafsnit.

Unterregenchachs ældste historie kan kun dokumenteres gennem arkæologiske undersøgelser; først i 1033 omtales stedet – ikke de mange betydelige bygninger. I første halvdel af det 13. århundrede hærger alle de undersøgte områder af en altødelæggende brand. Den store basilika og herresædet forbliver i ruin, hvorimod sognekirken St. Veit er det eneste, der rejser sig af asken. Denne katastrofe sætter G. P. Fehring forsigtigt i forbindelse med opførelsen af en »Höhenburg« på det nærliggende Langenberg. I så fald er den voldsomme begivenhed sket umiddelbart efter 1235.

At kun sognekirken St. Veit genopbygges – omend i mere beskeden udgave – kan ifølge G. P. Fehring måske skyldes stedets store betydning som valfartsmål – skulle det fra det 16. århundrede dokumenterede Veitsmarkt være væsentlig ældre? Her giver Fehring desværre for hurtigt op, idet der næppe kan være tvivl om, at han berører noget væsentligt, for netop St. Vitus var skytshelgen for den sachsiske kejserslægt og meget tilbedt i det 10. og 11. århundrede samt igen fra det 14. århundrede. En dybtgående undersøgelse af dette patrociniens udbredelse i Tyskland må skønnes for særdeles nødvendig m.h.t. udredningen af Unterregenchachs dunkle historie. I det hele taget kan den ikke-arkæologiske »research« karakteriseres som værkets svage side.

Alligevel vil denne publikation hurtigt blive en klassiker og et beundringsværdigt forbillede for middelalderarkæologer. Hele tilrettelæggelsen vidner om en fremragende planlægning af feltarbejdet, hvori også indgik en kortlægning af egnens geologiske historie foruden medvirken af dendrokronologer, zoologer, botanikere, kemikere m. fl.

I bilagsbindet er samlet alle vigtige udgravningsplaner i anskueligt format samt tegninger af fund – og sidst i stakken rapporten om det zoologiske materiale fra 1963. I »der Tafelband« findes udgravningsfoto – de fleste desværre uden målestok – samt optagelser af de mange fund. Her havde det været velgørende med nogle farveplancher – udgivelsesomkostninger synes ikke at have bekymret Landesdenkmalamt Baden-Württemberg.

Det vil være lærerigt for historikere, der anvender middelalderarkæologiske resultater, at konsultere dette værk – dokumentationsniveauet er meget højt, og de anvendte metoder tankevækkende.

Henrik M. Jansen

Georg Galster: Unionstidens udmøntninger. Danmark og Norge 1397–1540, Sverige 1363–1521. With a summary in English. Udgivet af Dansk Numismatisk Forening, København, 1972. 119 s., ill.

Til største nytte for den, der søger oplysning om Unionstidens møntforhold, har fil. dr. Georg Galster skrevet denne bog, der omfatter alle de nordiske lande. Han har nedfældet sin gennem ca. 60 år indsamlede viden om dette emne. Ganske vist har Galster været alsidig i sin behandling af mønters og medaillers historie og skrevet bøger og afhandlinger om meget forskelligartede emner (se bibliografien på 276 numre i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, maj 1974, nr. 5), men der er næppe tvivl om, at Nordens senmiddelalderlige mønthistorie har været et af hans yndlingsemner. Han har publiceret flere af tidens møntfund, beskæftiget sig med møntmestrene og deres regnskaber (først og fremmest møntmesterslægten Comhaer, Jørgen Kock og Reynold Junge), han har kulegravet de enkelte møntsteders historie, og det må derfor betragtes som en stor lykke, at dette på så grundige kundskaber forankrede værk er blevet til.

Indledningsvis gøres der rede for de forskellige udtryk for mønters vægt og finhed, for det fundmateriale, hvorpå kataloget over de danske mønter hovedsagelig bygger, og der gives et lærdomshistorisk afsnit over tidligere nordiske møntfortegnelser fra Hans Mules første forsøg på en klassificering af danske middelaldermønter (udgivet 1670) til Lars O. Lagerquist's trehundrede år yngre bog om svenske mønter i vikingetid og middelalder.

Før det store – med fotografier og tegninger for hver mønt – illustrerede katalog over Danmarks, Hertugdømmernes, Gullands, Norges og Sveriges mønter findes en oversigt over samtlige landes mønthistorie med hovedvægt på Danmarks. Navnlig i dette historiske afsnit er det godt, at det er Galster, der tager læseren ved hånden, for det er ikke let at styre igennem den pågældende periodes virvar af møntordninger, hver især med mange bestemmelser. Men hjemmevant i stoffet skildrer Galster, hvordan det gik i Danmark og Hertugdømmerne efter at det gamle, på nordisk vægt hvilende møntsystem var brudt sammen, og man nu måtte tilpasse mønten efter lybsk møntfod, hvilende på en mark til 16 skilling. Hvilken betydning Hanseaterne i den følgende tid får for vort møntsystem, giver Galster et levende billede af illustreret ved mangfoldige detaljer som f. eks. harmdirrende klager, da dronning Margrethes fogder på Skånemarkedet i 1403 ikke ville modtage hendes egen mønt i told og afgifter, men krævede betaling i tysk mønt, – eller forholdene omkring dronning Philippas møntreform 1424, der vedtoges under Erik af Pommerns udenlandsrejse, men var forberedt forinden. Galster tager ved sin redelige fremlæggelse af forholdene koloritten af Herman Korners skildring af den gamle rødstrømpes handlinger bag kongens ryg, og han publicerer ovenikøbet Det Arnamagnæanske Instituts originale brev om møntaftalen i facsimile med samt transkription og oversættelse. Naturligvis har også tilstandene omkring Jørgen Kocks udmøntninger i Malmø og Reynold Junges på Gottorp fået detallemættede omtaler, og man fornemmer, hvor optaget forfatteren er af sagen, da han skildrer historien omkring de mønter, med eget navn på, som Christiern II-tilhænger Søren Norby lod slå i Visby på Gotland. Til belysning af Unionstidens mønthistorie er det en stor fordel, at også Norge og Sverige er medtaget, selv om der for det sidstnævnte lands vedkommende foreligger et nyt oversigtsværk, som nævnt ved Lars O. Lagerquist.

Galster meddeler, at rådet i Visby 1.5.1424 vedtog en paragraf sålydende: »Mange damer ofrer i kirkerne danske kobberpenninge, der ikke længere er gangbare nogetsteds« etc. Dette synes de Visby-damer at have til fælles med besøgende i mange danske kirker, ligesom det må nævnes, at de små meklenborgske og andre hulpenninge af ringe værdi optræder i store mængder i løsfund. Dette materiale og i det hele taget de ved harpning af jordfyld i kirkerne fremkomne mønter har Galster ikke medtaget i sit fundmateriale. Dette ville næppe heller give mange nye mønttyper fra denne periode, men en almindelig undersøgelse deraf ville dog nok føje adskillige nye træk til det kendskab til udmøntningernes størrelse og udbredelse. Her bl. a. ligger således en opgave og venter på fremtidig forskning, men denne vil kunne hente forståelse af kilderne og drage uendelig megen lærdom ud af Georg Galsters kloge bog.

Fritze Lindahl

Det nordiske Ødegårdsprojekt. Publikasjon nr. 1. Nasjonale forskningsoversikter, i kommission hos Landbohistorisk Selskab, København, 1972. 223 sider.

Ved det nordiske historikermøde i Bergen 1964 var det ene af rapportemnerne »Ødegårder og ny bosætning i de nordiske land i senmiddelalderen«. Diskussionen af disse rapporter førte i 1968–69 til dannelsen af Det nordiske Ødegårdsprojekt, der efterhånden